

Nr 48.

Ankom till riksdagens kansli den 26 november 1941 kl. 4 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 4 § lagen den 15 juni 1939 (nr 254) om skyldighet för kommun att fullgöra vissa av krig m. m. föranledda arbetsuppgifter.

Genom en den 30 oktober 1941 dagtecknad, till lagutskott hänvisad proposition, nr 324, vilken behandlats av första lagutskottet, har Kungl. Maj:t under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över folkhushållningsärenden föreslagit riksdagen att antaga följande vid propositionen fogade förslag till

L a g

angående ändrad lydelse av 4 § lagen den 15 juni 1939 (nr 254) om skyldighet för kommun att fullgöra vissa av krig m. m. föranledda arbetsuppgifter.

Härigenom förordnas, att 4 § lagen den 15 juni 1939 om skyldighet för kommun att fullgöra vissa av krig m. m. föranledda arbetsuppgifter skall erhålla följande ändrade lydelse:

4 §.

Till bestridande — — — till förfogande.

Inom kommunalt kristidsförbund skola, där ej annan överenskommelse träffas, kostnaderna för ett vart år fördelas i förhållande till det antal skatte-kronor och skatteören, som påförts de skattskyldiga inom de särskilda delarna av kristidsnämndens verksamhetsområde vid nästföregående års taxering till allmän kommunalskatt.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1942 men skall icke äga tillämpning beträffande å tiden dessförinnan belöpande kostnader.

Beträffande de skäl, som ligga till grund för förslaget, får utskottet, i den mån redogörelse därför ej lämnas här nedan, hänvisa till propositionen.

Enligt 4 § första stycket lagen den 15 juni 1939 (nr 254) om skyldighet för kommun att fullgöra vissa av krig m. m. föranledda arbetsuppgifter är

Bihang till riksdagens protokoll 1941. 9 saml. 1 avd. Nr 48.

kommun skyldig att till bestridande av kostnaderna för kristidsnämnds verksamhet ställa erforderliga medel till förfogande. I andra stycket av samma paragraf föreskrives, att inom kommunalt kristidsförbund kostnaderna skola fördelas efter vad med hänsyn till verksamhetens omfattning beträffande de särskilda delarna av kristidsnämndens verksamhetsområde och övriga förhållanden är skäligt samt att, om överenskommelse härom icke kan träffas, kostnadsfördelningen skall fastställas av länsstyrelsen.

Statens livsmedelskommission har i skrivelse den 3 oktober 1941 — med bifogande av utkast till lag i ämnet — hemställt, att 4 § andra stycket i förenämnda lag måtte ändras så att beträffande kommunalt kristidsförbund skatteunderlaget bestämmes skola utgöra grund för fördelning mellan de särskilda delarna av verksamhetsområdet av kostnaderna för förbundets verksamhet, varjämte kommissionen tillika hemställt, att den sålunda föreslagna fördelningsgrunden måtte tillämpas jämväl vid fördelning av kostnaderna för kristidsförbundets verksamhet under år 1941.

Över livsmedelskommissionens skrivelse hava efter remiss yttranden avgivits av samtliga länsstyrelser, statskontoret, statens krisrevision, svenska stadsförbundet och svenska landskommunernas förbund. Länsstyrelserna i Uppsala, Östergötlands, Jönköpings, Kronobergs, Gotlands, Blekinge, Skaraborgs, Värmlands och Örebro län hava vid sina utlåtanden fogat från respektive kristidsstyrelser inhämtade yttranden, varjämte länsstyrelsen i Uppsala län vid sitt utlåtande dessutom fogat yttranden av elva kristidsförbund inom länet.

Av de hörda myndigheterna och sammanslutningarna hava samtliga, med undantag av länsstyrelserna i Västmanlands och Kopparbergs län samt kristidsstyrelsen i Kronobergs län ävensom tre kristidsförbund inom Uppsala län, i princip tillstyrkt förslaget eller i allt fall lämnat detsamma utan erinran.

I propositionen anför *föredragande departementschefen, statsrådet Gjöres*, följande:

»Kristidsnämnderna hava efter hand pålagts en mängd arbetsuppgifter av sinsemellan ganska olika karaktär. Vissa av dessa uppgifter beröra närmast sådana kommunmedlemmar, som äro att anse som producenter av viss förnödenhet, andra uppgifter åter hava huvudsakligen anknytning till konsumentintressena. På grund härav och med hänsyn till att kristidsnämndernas arbetsuppgifter växla från tid till annan har det visat sig möta betydande svårigheter att verkställa en sådan fördelning av de kommunala kristidsförbundets kostnader efter skälighetsgrunder, som gällande lag förutsätter. Detta förhållande belyses bland annat av de besvär, som hos Kungl. Maj:t anförts över länsstyrelsernas beslut i dylika ärenden. Frågan om ändring av gällande bestämmelser rörande kostnadsfördelningen har där-

för blivit aktuell. Det har därvid framstått såsom önskvärt att ersätta den nuvarande skälighetsbedömningen med en fördelning efter objektivt bestämda grunder.

Som fördelningsgrund synes lämpligen böra fastställas skatteunderlaget. En fördelning efter sådan grund torde, såsom livsmedelskommissionen yttrat, stå i nära överensstämmelse med rådande uppfattning på kommunalt håll. Härvid torde särskilt böra beaktas att de kommunala kristidsförbunden icke äro frivilliga sammanslutningar utan bildats tvångsvis enligt vederbörande länsstyrelses bestämmande. Det finnes sålunda fog för att betrakta kristidsförbunden såsom närmast likställda med sekundärkommuner, vid vilket förhållande det måste anses överensstämma med kommunallagstiftningens principer att göra skatteunderlaget till norm för fördelningen av förbundens kostnader. Jag vill i detta sammanhang även erinra om att det statliga bidraget till kristidsnämndernas verksamhet anknyter till skatteunderlaget.

Vad angår den närmare utformningen av den ifrågavarande fördelningsregeln synes det lämpligt, att kostnaderna för ett vart år förklaras skola fördelas efter det skatteunderlag, som framkommit vid *nästföregående* års taxering till allmän kommunalskatt.

Vad i det föregående anförts synes emellertid icke böra föranleda att, därest vederbörande kommuner äro ense om fördelning av kostnaderna efter vissa skälighetssynpunkter, en dylik överenskommelse skulle vara ogiltig och ersättas med fördelning efter förut angiven grund. Jag förordar därför — i likhet med vad som föreslagits i ett par av remissyttrandena — att i lagen angiven fördelningsgrund skall gälla endast där vederbörande kommuner ej annorledes överenskomma.

Livsmedelskommissionen har hemställt, att den föreslagna nya fördelningsregeln måtte göras tillämplig jämväl såvitt angår kristidsförbundens kostnader för innevarande år. De vid remissförfarandet häremot framkomna erinringarna synas emellertid välgrundade, varför jag icke vill förorda kommissionens förslag i denna del. Lagändringen synes i stället böra träda i kraft först med ingången av år 1942 och icke gälla beträffande innevarande års kostnader.»

Det framlagda lagförslaget avser ändrade grunder för fördelning av kostnaderna för kommunalt kristidsförbund mellan de i kristidsförbundet ingående kommunerna. De nu gällande bestämmelserna förutsätta i detta avseende en fördelning efter skälighetsgrunder. Med hänsyn till de svårigheter som visat sig föreligga att efter de ganska obestämda normer som angivas i lagen verkställa en dylik skälighetsfördelning har det ansetts önskvärt att fördelningen baseras på vissa objektivt bestämda grunder. Därför föreslås, att kostnadsfördelningen skall ske i förhållande till skatteunderlaget i de olika kommuner eller delar av kommuner, som bilda kristidsförbundet.

Utskottet.

Det skatteunderlag, som här avses, är beträffande kostnaderna för ett visst år det antal skattekronor och skatteören, som påförts vid det nästföregående årets taxering till allmän kommunalskatt. Detta innebär, att taxeringsnämndernas av prövningsnämnden fastställda eller korrigerade taxeringar skola vara avgörande för fördelningen; eventuella senare ändringar i besvärsväg av taxeringarna skola sålunda icke föranleda rubbning i fördelningen. Den angivna normen för fördelningen — skatteunderlaget — skall emellertid enligt förslaget icke utgöra hinder för de berörda kommunerna att träffa överenskommelse om fördelning efter andra grunder.

Inom utskottet har yppats tvekan, huruvida den föreslagna fördelningsgrunden kan anses avpassad för alla här ifrågakommande fall. Det har sålunda framhållits, att icke önskvärda verkningar av den föreslagna lagbestämmelsen kunna uppstå inom sådana kristidsförbund, som bildats av kommuner eller kommundelar med alltför oenhetlig karaktär. Med hänsyn härtill får det anses angeläget att kristidsförbundens lämpliga sammansättning noga överväges. Någon mera rättvis generell norm för kostnadsfördelningen än den föreslagna synes icke kunna fastställas. Till undvikande av onödiga stridigheter mellan de berörda kommunerna om kostnadsfördelningen får en objektivt bestämbar grund för fördelningen anses behöblig för sådana fall, då vederbörande kommuner icke kunna enas. Utskottet har därför funnit förslaget böra godtagas. Den sålunda givna regeln för kostnadsfördelningen bör uppenbarligen ej tillerkännas prejudicerande betydelse utöver det område som nu är föremål för bedömande.

Utskottet får alltså hemställa,

att förevarande proposition, nr 324, måtte av riksdagen bifallas.

Stockholm den 26 november 1941.

På första lagutskottets vägnar:

K. SCHLYTER.

Vid detta ärendes behandling hava närvarit:
 från första kammaren: herrar *Schlyter, Branting, Eskhult, Karl Johan Olsson, Caap*, Brandt, Lindblom* och *Sandström*;
 från andra kammaren: herrar *Lindqvist, Gezelius, Hedlund* i Östersund, *Ryberg, Olsson* i Mellerud och *Berg*, fru *Ruth Gustafson* samt herr *Nilson* i Eskilstuna.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.